

Bästa kurskamrater i RSKB, enligt uppdrag hade jag att sammanfatta den skrift som Janne Gam överlämnade vid lunchen den 28/11 2023. Se en sammanfattning av vårt möte i krigs dagboken https://rskb58.se/sidor/2023_kurslunch_2023-11-28.html

Jag har nu påbörjat detta jobb och har mest försökt lära mig något om kriget i sin helhet. Boken är oerhört detaljrik i sin beskrivning av själva händelseförloppet och består sedan av den ryska översten (!) H L Klados sätt att i efterhand klargöra och beskriva alla de felaktiga strategiska och taktiska manövrar samt bristfällig materiel som gjorde att ryssarna förlorade slaget, en mängd fartyg och manskap. Jag nämnde också vid lunchen att jag skulle söka på nätet och fann bl. a denna redogörelse som gav mig en bra sammanfattning https://sv.wikipedia.org/wiki/Slaget_vid_Tsushima

Översten H L Klado beskriver mycket detaljerat händelseförloppet i alla moment av striden - händelserna både före, under och efter sjöstridshändelserna. Han tillåter sig också att mitt i en redogörelse för fartygens manövrar, evolutioner och girar också säga vad man borde ha gjort. De japanska fartygen inledde beskjutningen på mycket längre avstånd och med stor träffsäkerhet. Man hade övat mycket innan och deras projektiler var sådana som exploderade vid kontakt medan ryssarnas var pansarbrytande. I slutfasen av slaget torpederades flera av de ryska fartygen. Många sänktes – ibland av besättningen själv för att inte fartygen skulle komma i japanernas händer - ibland sattes fartygen på grund och besättningarna kunde räddas.

Klado nämner flera gånger Nelsons både strategiska och taktiska sinne. I sammanfattningen som man når via länken ovan omnämns den japanske amiralen Togo Heihachiro som 'Österns Nelson' https://sv.wikipedia.org/wiki/Togo_Heihachiro

I avsnittet IV Lärdomar uppehåller överste Klado sig vid en rad fakta då det gäller fartygen, vapnen, olika förhållanden före striden och situationer under striden. Se nedan punkt 3 Taktik och avsnittets underrubriker - i stor detaljrikedom:

Kriget företedde inget nytt i taktiskt hänseende, Flottans uppdelning, Formeringar, Evolutionerna, Ram och torpeder på stora fartyg, Torpeder på torpedbåtar och jagare, Whiteheads torped, Torpednät, Minor, Förfaringssätt vid utläggande av spärrminor, Artilleri och pansar, Ökandet av artilleriets kaliber var påbörjat långt före kriget, Allt medelsvårt artilleri i detta krig var redan dömt att utbytas mot dylikt av större kaliber, Är det riktig att övergå till att bestycka fartygen uteslutande med 30 cm kanoner?, Stridsavstånd, Projektiler, Varför hade ryska flottan dåliga projektiler?, Stridstorn, Kanonsköldar, Eldsvådor, Eskader – slagskepp, Pansarkryssare, Pansardäckskryssare, Torpedkryssare, Eskaderjagare, Artilleri för strid med torpedfartyg (karronader!!), Torpedbåtars betydelse, Undervattensbåtar och Fartygens 'livskraft'.

Jag har fortsatt läsa valda delar och nedtecknar här lite mer fakta/lärdomar som vi också kan diskutera vid nästkommande luncher. Sedan kanske jag skulle föreslå gänget att någon gång besöka Japan, lära mer om Japans sjökrigshistoria och beskåda slagskeppet Mikasa dvs amiral Togos flaggskepp som numera är museifartyg [https://sv.wikipedia.org/wiki/Mikasa_\(slagskepp\)](https://sv.wikipedia.org/wiki/Mikasa_(slagskepp))

IV Lärdomar

Inledning: Klado skriver att mycket arbete måste ske i fredstid med att analysera olika krigssituationer och dra lärdom därav då det gäller att utforma framtida strategi och taktik.

Personal: All personal måste agera som ett sammansvetsat lag som vet vad man ska göra tillsammans under striden. Här gäller det också att bygga upp manskapets och befälets moral. En aspekt var att under de mycket långa sjöfärderna med segelfartyg gällde det att även tillse att personalen mädde bra. Det nämndes att Nelson arrangerade teaterföreställningar för

besättningarna. Dessutom är naturligtvis utbildningen mycket viktig speciellt för 'kanonkommendörerna', riktare och övrig personal som bemannar kanonerna.

Strategi: En krigsplan måste finnas som i alla avseenden beskriver hur fartygen ska bete sig, rörelser, evolutioner och vilka förråd (!) som måste finnas samt vilken utbildning som erfordras. Detta saknades i den ryska flottan i striden vid Tsushima och vid försvaret av Port Arthur. Det nämns att om man bara har en flotta som inte är särskilt stor jämfört med motståndarens en s k fleet-in-being bör man undvika strid genom att göra förflyttningar ifrån motståndaren och sedan söka/hitta bra tillfällen till attack. Inom parentes kan nämnas att detta dvs taktiken enligt begreppet 'fleet-in-being' ibland föreslås gälla även i nutid för den svenska flottan (ref. flera artiklar i Tidskrift i Sjöväsendet, TiS). Klado säger också att den ryska personalen också var okunnig i många avseenden.

Då det gäller kustförsvaret menar Klado att detta måste ledas av en sjömilitär som ansvarar för och leder både flottan och kustförsvaret. Så t. ex säkerställs därigenom att man t. ex kan skilja egna fartyg från motståndarens!! Japanerna kunde vid Port Arthur ostört lägga ut mineringar eftersom det ryska kustförsvaret trodde att det var egna fartyg som lade ut mineringarna!!

Klado betonar också att en kustförvarsflotta inte räcker till för en stor nation som Ryssland. En skärgårdsflotta är lika med 'den fattiges usla trasor'. Jfr den svenska skärgårdsflottan och örlogsflottan. Endast med en stark örlogsflotta kan man vinna krig - 'Anfall är bästa försvar'.

Taktik: Den ryska flottan tillämpade en helt felaktig taktik eller saknade detta. Man gick i kolonn eller snarare i flera parallella kolonner och dessa ändrades inte – inte ens när befälhavaren dödats.... Ändringar tilläts inte eller man 'glömde bort' att ändra formeringen genom 'heterogena manövrar' och evolutioner. Detta tillämpade japanerna och följde en allmän taktisk plan som även den ändrades t. ex genom samtidiga girar. Klado skriver att det är bäst med linjeformering som upprepade gånger ändras till enkla kolonn- och linjeformeringar. Klado menar också att ryssarna inte lärt sig linjeformering och att ändringar i formeringen inte kunde göras bl. a p g a att transportfartygen ingick i förbandet. Inte ens under japanernas täckande eld ändrades formeringen!

Klado har också avsnitt som talar om *Ram och torpeder på stora fartyg* (han är tveksam om dessa), *Torpeder på torpedbåtar och jagare* (ingen lycka under denna strid), *Whiteheads torped* (oklart resultat), *Torpednät, Minor*. Jag har dock inte kunnat finna något mer intressant att kommentera i nutid annat än att minorna ej bör finnas på större fartyg utan skall läggas ut av små enheter. Mineringarna gjorde dock stor nytta under anfallet mot Port Arthur.

Klado uppehåller sig också till stor del i ett resonemang kring artilleriet och bepansringen av fartygen på den tiden. Betr. kalibern definierar han dess förmåga på följande sätt 'Bästa kalibern: Den som per tidsenhet är i stånd att i motståndarens fartyg anbringa största mängden metall och sprängämne som kan åstadkomma största skada per tidsenhet träffyta'. Han säger också att ryssarna inte kunde skjuta på stora avstånd (6 - 7000 m). Japanerna sköt framgångsrikt på långt och träffade även på mindre avstånd (ca 3000 m), hade bättre och snabbare fartyg vid slaget i Tsushima. Medelsvårt artilleri (15 cm) levererade en skur av projektiler som vållade stor skada på dessa korta avstånd (3000 m). Klado beskriver också skillnaden i projektilernas konstruktion – valsat eller gjutet stål. Japanerna hade valsat stål.

Sedan behandlas en mängd ämnen såsom *stridstorn, kanonsköldar, eldsvådor, eskaderslagskepp, pansarkryssare, pansardäckskryssare, torpedkryssare, eskaderjagare* m m, men jag fann inte detta så intressant. Ubåtar kom sent in i kriget och tillmättes ingen avgörande betydelse – liksom torpedbåtar.

Fartygens livskraft behandlades också dvs i vilken utsträckning en direkt min-, torped-, eller artilleriträff gjorde att fartygen sjönk. Klado säger att i många fall var det interna följd-explosioner och bränder som gjorde att fartygen sjönk.

Som slutord skriver Klado följande: 'Allt kommer an på personalen och betydelsen av befäselementet'. 'Låt oss därför aldrig förgäta att 3/4 av framgången i ett krig beror på det moraliska elementet och att dettas upprätthållare och representant är ledarne'.

Enebyberg 2024-01-26

Jan Romson